

Palle Uhd Jepsen: *St. George og Defence – Beretningen om to engelske linieskibe og deres tid fra stabelafløbning til stranding på Jyllands vestkyst juleaftensdag 1811*. (Fiskeri- og Søfartsmuseets maritime skrifter nr. 8, 1985). 120 s.

Alle – og de skal efterhånden tælles i adskillige tusinde hvert år – der passerer det iøjnefaldende mindesmærke for et par slemme strandinger på kysten syd for Thorsminde, får lyst til at vide mere om katastrofen. Juleaften 1811, fremgår det, druknede ikke mindre end 1.373 mand, da to engelske linieskibe under en kraftig storm strandede en halv sømil ude.

Interessen for denne den værst kendte stranding har været levende, lige siden den foregik for næsten to hundrede år siden. Mindesmærket er f.eks. rejst 1937, og der foreligger flere litterære beskrivelser af begivenheden i lokalhistoriske årbøger og andre steder. Palle Uhd Jepsen beskriver her begivenheden fra en ny synsvinkel, nemlig i sammenhæng med den flåde, skibene var en del af. I britiske arkiver har han fundet oplysninger, der gør det muligt at følge især Defence stort set fra stabelafløbning til stranding, ja for den sags skyld helt til i dag, hvor de usle rester – i modsætning til St. George's – er stærkt medtagne. Ved at fremstille begivenheden i flådesammenhæng gør forfatteren det klart, at denne nat var langt mere katastrofal for briterne, end den jyske stranding lader ane. Linieskibet Hero på størrelse med Defence strandede på den hollandske kyst, og briggen Grasshopper måtte sejles i fjendtlig havn til overgivelse.

Ydermere afsløres det, at hovedoperationen, som alle de nævnte skibe deltog i, en konvojsejls med 150 handelskibe fra Østersøen, var en risikabel affære, der gav store tab. St. George

strandede f.eks. ved Fødsand syd for Lolland allerede på vejen op i november; her fik skibet de skader, der svækkede sødygtigheden med katastrofen til følge. Det fremgår, hvor sårbare de store linieskibe var, når Nordsøen viste sig fra sin værste side; i mørke og orkan var navigationsmulighederne for de kostbare skibe i verdens mest moderne flåde så at sige lig nul. Kaptajnerne vidste til tider ikke ved hvilken kyst, de befandt sig, og positionsbestemmelsen kunne være op til 100 sømil forkert. Bogen er ført helt up to date med beskrivelse af de seneste dykkerfund 1983 samt de seneste museumsplaner for vrage og deres indhold.

Der er gode kildehenvisninger og literaturliste, og for landkrabber en alfabetisk ordliste med tegning over sejlføringen.

Ib Gejl

Kong Christian VIII.s dagbøger og optegnelser. III: 1823-1839. Register. Udgivet af Det kongelige danske selskab for fædrelandets historie ved Viggo Sjøqvist. (I kommission hos Gyldendal, 1983). 219 s., 150 kr.

Udgiveren af dette 3. bind af Chr. 8.s optegnelser, Viggo Sjøqvist, har i et tidligere hæfte af dette tidsskrift brugt materialet til et »Bidrag til en karakteristik af Chr. VIII« (Historie XV, 3, 1984, 453-475). Der er derfor næppe grund til at gå nærmere ind på indholdet af disse optegnelser. Der er her ikke tale om en fuldstændig og ordret gengivelse. Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie, der har forestået udgivelsen, er af den formening, at disse dagbøger og optegnelser rummer en sådan uendelighed af trivielle oplysninger om daglige begivenheder, at en regelret udgivelse på linie med de foregående bind er skønnet for kostbar i forhold til den nyt-